



## Pedagogisch Werkplan



## Pedagogisch Werkplan Kinderopvang De 5

In dit pedagogische werkplan beschrijven wij hoe we de pedagogische doelen vertalen in de praktijk. De vier pedagogische doelen zijn:

1. Het bieden van emotionele en fysieke veiligheid.
2. Het ontwikkelen van persoonlijke competenties bij kinderen.
3. Het ontwikkelen van sociale competenties bij kinderen.
4. Het overbrengen van waarden & normen.

De werkafspraken zijn met onderstaande punten in het achterhoofd gemaakt:

- A. De omgang met kinderen
- B. Samenwerking met ouders en andere opvoeders
- C. Het spelmateriaal en de inrichting van de binnen- en buitenruimte en directe omgeving.
- D. De pedagogische organisatie (dagritme, de groep, activiteiten aanbod)

Bij het samenstellen van dit werkplan is rekening gehouden met de volgende voorwaarden:

- Het werkplan bevat duidelijke instructies en werkafspraken voor de pedagogisch medewerkers.
- De afspraken moeten praktisch uitvoerbaar zijn en ook zichtbaar uitgevoerd kunnen worden.
- (Nieuwe) pedagogisch medewerkers moeten zich op de hoogte kunnen stellen van de instructies/werkafspraken
- De Oudercommissie van Kinderopvang De 5 wordt bij de samenstelling en evaluatie van dit werkplan betrokken.
- Ieder jaar wordt het werkplan opnieuw besproken en geëvalueerd.
- Pedagogisch medewerkers zijn opgeleid om kinderen en hun ontwikkeling te begeleiden. Wanneer een afwijking in de ontwikkeling wordt gesignaleerd wordt dit geobserveerd en besproken door de pedagogisch medewerkers met de manager.
- Observaties vinden plaats door de pedagogisch medewerkers direct in de situatie en door middel van video interactie analyses.
- Bevindingen worden met ouders besproken. Pedagogisch medewerkers kunnen ouders adviseren in externe instanties (fysiotherapie, logopedie, e.d.). Doorverwijzing naar externe instanties zoals jeugdzorg e.d. geschiedt door tussenkomst van leidinggevende.
- Aandachtspunten worden besproken met het team pedagogisch medewerkers en vastgelegd en bewaard in het kinddossier. Pedagogisch medewerkers zijn toegerust door hun opleiding om kinderen te begeleiden in hun welbevinden en ontwikkeling bij de opvang.
- Tijdens werkoverleggen, teamvergaderingen en individuele gesprekken worden pedagogisch medewerkers gestimuleerd in hun functioneren.

### Pedagogische thema's

Geef me de 5® vormt het uitgangspunt van kinderopvang De 5. Het gedachtengoed van Geef me de 5, gezien als stroming, omvat een eigen visie, basishouding en daaruit voortvloeiend mensbeeld met omgangsnormen. Hoewel Geef me de 5 dus in eerste instantie ontwikkeld is als praktische methodiek voor mensen met een stoornis in het autistisch spectrum, is dit tot een breder gedachtengoed uitgebreid, die de specifieke hulpverlening overstijgt.

In de 5 kernthema's hieronder wordt concreet uitgewerkt hoe de visie van Geef me de 5 toegepast wordt binnen de kinderopvang de 5.

### 1. Respect

Respect is de basis voor een goede relatie, voor het verkrijgen van eigenwaarden en daarmee om te kunnen ontwikkelen. Respect wordt hier bedoeld in de breedste zin van het woord en het gaat hier dan ook om respect voor het kind, de pedagogisch medewerkers, de ouders en andere mensen als ook respect voor het spelmateriaal, de natuur en verdere omgeving. Bij respect voor mensen, zowel het kind als volwassenen, gaat het om dat zonder te veroordelen naar de persoon gekeken wordt en altijd uitgegaan wordt van een positieve intentie. Voor het kind betekent dit concreet dat aangesloten wordt op zijn of haar belevingswereld, niveau van ontwikkeling, persoonlijke achtergrond en interesses. Dit betekent dat het kind altijd serieus wordt genomen en afgestemd gereageerd wordt op wat hij of zijn nodig heeft. Iedereen is uniek en mag ontwikkelen op zijn of haar niveau. Dit betekent ook dat het kind fouten mag maken, boos, verdrietig of gefrustreerd mag zijn. Het kind kan namelijk leren van fouten en met boos, verdrietig of gefrustreerd gedrag laat het kind zien wat het nog niet kan zeggen. Ook wordt respect voor kinderen onderling gestimuleerd door het goede voorbeeld te geven en het gedrag van andere kinderen aan elkaar uit te leggen.

Respect voor materialen en natuur wordt gestimuleerd door verschillende en uitdagende materialen aan te bieden, buiten te spelen en naar het park in de buurt te gaan. De kinderen wordt geleerd spullen weer op te ruimen, hoe zij om kunnen gaan met de natuur en welke regels horen bij welk spelmateriaal.

### 2. Spelen & ontdekken

Ontdekken tijdens spel, beleven via alle zintuigen, stimuleert de ontwikkeling van kinderen. Door de verschillende en uitdagende materialen, voor elke leeftijd, wordt ontdekken gestimuleerd. Daarnaast wordt de ruimte zo ingericht dat verschillend spel zijn eigen plek heeft en samenspelen wordt vergemakkelijkt. De pedagogisch medewerkers hebben hierin een ondersteunende functie. Ze helpen kinderen kiezen. Ze benoemen de emoties, interesses en waarneming van het kind om de taalontwikkeling te stimuleren en zichzelf te leren ontdekken. Ook wordt uitleg gegeven naar elkaar tijdens samenspelen om zo omgangsnormen aan te leren. Ook de natuur is hierin onmisbaar in het ontdekken en beleven. De natuur wordt aangeboden door dagelijks naar buiten te gaan, naar de speelplaats en het park, en door de natuur naar binnen te halen, zoals kastanjes, bladeren of spelen in de zandtafel met allerlei natuurlijke materialen. In samenwerking met ouders hebben de kinderen gepaste kleding mee waar ze vrij in kunnen bewegen en die vies mag worden.

### 3. Samen opvoeden

Zonder de ouders kan kinderopvang De 5 kinderen geen veilige plek geven en stimuleren in hun ontwikkeling. Afstemming met ouders vindt plaats door dagelijkse overdracht bij het brengen en halen, het online delen van informatie van de dag met behulp van foto's (via een persoonlijke inlogcode) en jaarlijks bespreken van de voortgang van de ontwikkeling. Hierdoor kunnen de pedagogisch medewerkers afstemmen op de opvoedingsvisie van ouders en kunnen medewerkers hun observaties en handelingsvoorstellen delen met ouders.

### 4. Kind in beeld

Kind in beeld staat voor dat elk kind gezien en gehoord wordt en het respect voor achtergrond en eigenheid. Het kind staat centraal in het handelen van de pedagogisch medewerker, de inrichting van de kinderopvang en keuzes die gemaakt worden met betrekking tot het programma. Elk kind wordt regelmatig besproken met de pedagogisch medewerkers en ouders om zo de begeleiding zo goed mogelijk af te stemmen op de behoefte van het kind. Om te kunnen afstemmen op elk kind wordt gebruik gemaakt van videoanalyse. Op die manier kan de

communicatie van het kind en die van pedagogisch medewerkers beeld voor beeld worden geanalyseerd.

## 5. Professioneel en positief

Professioneel en positief staat voor de houding van de pedagogisch medewerkers van kinderopvang De 5. Alle medewerkers zijn HBO opgeleid of hebben HBO werk- en denkniveau. De begeleiding vindt plaats op professionele wijze waarbij het handelen bewust is afgestemd op het kind. Pedagogisch medewerkers stemmen onderling af, ondersteunen elkaar en geven en ontvangen feedback met als doel hiervan te leren. Daarnaast is belangrijk dat de medewerkers altijd een positieve houding hebben. Boodschappen worden in de 'wel' geformuleerd in plaats van in de 'niet', zodat de kinderen weten wat er van hen verwacht wordt. Bij ongewenst gedrag wordt er van uit gegaan dat dit vanuit het onvermogen van het kind komt en wordt het kind geleerd hier mee om te gaan.

## 1. EMOTIONELE & FYSIEKE VEILIGHEID

De basis van al het handelen van de pedagogisch medewerkers is het bieden van een gevoel van veiligheid aan het kind. Veiligheid draagt niet alleen bij tot het individuele welbevinden van kinderen maar geldt ook als basis voor andere ontwikkelingen. Een vertrouwensrelatie met de pedagogisch medewerkers is hierin onmisbaar. Persoonlijk contact met betrouwbare en bekende pedagogisch medewerkers, een voorspelbaar dagritme, de inrichting van de ruimte en de aanwezigheid van bekende groepsgenootjes dragen bij tot het verkrijgen van een veilig gevoel. Een kind wordt als uniek persoon gerespecteerd, geaccepteerd en gewaardeerd. Wij willen dat kinderen letterlijk het gevoel hebben dat wij het fijn vinden dat zij er zijn en dat zij welkom zijn.

### A. Werkafspraken m.b.t. team:

- Om kinderen een veilig gevoel te geven willen wij primair een vertrouwensband met alle kinderen opbouwen. We laten zien aan kinderen dat wij er voor hen zijn door ze te troosten, te knuffelen en naar ze te luisteren. Kinderen mogen boos, bang of verdrietig zijn. De pedagogisch medewerker begeleidt dit soort emoties door bijvoorbeeld het kind even met rust te laten of juist even te knuffelen (afhankelijk van het kind en de emotie).
- Vaste dagritmes zijn onlosmakelijk verbonden met het verkrijgen van emotionele veiligheid. Dit komt tot uiting in samen eten, samen drinken, samen fruit eten enz. We maken gebruik van dagritme-kaarten waarop kinderen zelf kunnen zien welke activiteit de volgende zal zijn. Bij de baby's worden tijdens het geven van de fles en de verschoonmomenten gebruikt om extra aandacht te besteden aan emotionele veiligheid door bijvoorbeeld ze te knuffelen, liedjes te zingen of een kiekeboe spelletje te spelen. Maar ook tijdens speelmomenten is er aandacht en wordt er gekeken en gehandeld naar de behoefte van betreffende baby. Kinderen mogen altijd hun eigen knuffel van thuis meenemen en bij zich houden.
- In de groep hebben we ook een familiemuur. Hierop staan foto's van de ouders/verzorgers, opa's, oma's, broertjes, zusjes of soms ook van een huisdier of van iemand anders uit de omgeving van het kind die belangrijk is. De kinderen vinden het prettig om foto's van hun dierbaren te zien en er over te vertellen. Het geeft ze een veilig gevoel. Een familiemuur is onze verbinding met thuis.
- We gaan respectvol om met de kinderen. We kijken naar de individuele behoeftes van het kind en spelen daar zoveel mogelijk op in. In de communicatie zijn we respectvol: op hun eigen niveau maar zonder verkleinwoordjes. We schreeuwen niet naar de kinderen.

### **B. Werkafspraken m.b.t. ouders:**

- Wij vinden het belangrijk dat er een goede overdracht is tussen ouders en pedagogisch medewerkers. Wij proberen altijd iedere ouder aan het begin en einde van de dag een korte overdracht te geven. Tijdens deze overdracht vertellen wij ook graag wat een kind heeft gedaan en welke activiteiten er zijn georganiseerd.
- Van veel activiteiten worden foto's gemaakt. Deze foto's worden dagelijks online gezet en zijn alleen door de ouders met een inlogcode te bekijken. Voor ouders is dit vaak een leuke manier om te zien wat hun kind heeft gedaan.
- Via het digitale heen-en-weer-schriftje worden ouders op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van hun kind.
- De wenperiode wordt langzaam opgebouwd. De afspraken die wij hierover met ouders maken, kunnen per kind verschillen. We begeleiden de ouders in het afscheid nemen. Ouders mogen altijd bellen of appen om te vragen hoe het gaat.

### **C. Werkafspraken m.b.t. inrichting van de binnen- en buitenruimte:**

- De groepsleiding stimuleert het welbevinden van kinderen door o.a. kinderen hun eigen speelmateriaal te laten kiezen. Tevens ondersteunt de groepsleiding kinderen bij het kiezen van en spelen met onbekend speelmateriaal.
- In de groepsruimtes zijn kleine speelhoeken gecreëerd waardoor kinderen zich veilig voelen. Ieder kind heeft zijn/haar eigen bedje.
- Wij bewaken dat de ruimtes met niet te veel prikkels worden ingericht zodat alle ruimtes ook rust uitstralen.

### **D. Werkafspraken m.b.t. de pedagogische organisatie:**

- Tijdens de dag zijn er vaste elementen ingebouwd om kinderen een veilig gevoel te geven. Dit komt tot uiting in het samen eten, drinken en het volgen van een activiteit.
- Wij werken met vaste pedagogisch medewerkers, zodat er voor de kinderen altijd bekende medewerkers op de groep aanwezig zijn.
- Tijdens activiteiten ondersteunen wij het kind en stimuleren hem/haar tot spel.

## **2. PERSOONLIJKE COMPETENTIES**

Competentie is een combinatie van kennis (weten), vaardigheden (kunnen) en houdingen. Wanneer we spreken over persoonlijke competentie dan bedoelen we dat het kind leert wie het is, wat het kan, welke interesses het heeft en welke vaardigheden er nodig zijn in bepaalde situaties. We helpen kinderen zichzelf te leren kennen en een positief zelfbeeld te ontwikkelen. Persoonlijke competentie heeft ook te maken met weerbaarheid, zelfvertrouwen, zelfstandigheid, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties.

### **A. Werkafspraken mb.t. team:**

- Wij benaderen de kinderen altijd positief. De pedagogische medewerker ondersteunt het kind in het ik-bouwen door nieuwe stappen in de ontwikkeling te benoemen, bv "Jij klimt nu alleen op de trap. Dat kan jij!" Bij ongewenst gedrag wordt gekeken naar de oorzaak hier van; welke hulpvraag heeft het kind of wat kan het nog niet zeggen. Vervolgens wordt de situatie uitgelegd aan het kind zodat hij of zij ander gedrag kan laten zien en weer iets geleerd heeft.
- Om in onderlinge relaties en het groepsgebeuren de kinderen zichzelf te leren kennen en een positief zelfbeeld te ontwikkelen, stimuleren de pedagogisch medewerkers de kinderen tot samenspel. Ook gebruiken ze de spelmomenten om kinderen aan te moedigen en positief te

benaderen. Door de gedachten en wensen van de kinderen te benoemen leren ze elkaar te begrijpen.

- Wij stimuleren kinderen om onbekende zaken toch te proberen. Wij benaderen ze positief voor het feit dat ze het proberen en benoemen het als het gelukt is.
- Wij stimuleren kinderen om ergens voor te zorgen. Dit kan een plantje buiten in de moestuinbak zijn of een knuffelbeer die ziek is.

#### **B. Werkafspraken m.b.t. ouders:**

- Bij het intakegesprek bespreekt de pedagogisch medewerker het reilen en zeilen binnen het kinderdagverblijf. Ouders kunnen het pedagogisch beleid en werkplan nalezen op de website en ze worden op de hoogte gebracht van methodiek Geef me de 5®.
- Aan de ouders wordt voordat het kind geplaatst wordt, aangegeven wie de mentor is van hun kind.
- Tijdens de jaarlijkse ouderbespreking (vaker indien nodig of gewenst) worden afspraken geëvalueerd en zal de ontwikkeling van het kind besproken worden. Informatie over de ontwikkeling komt van observaties van de pedagogisch medewerkers, het kindvolg-systeem en de video-analyse.
- We nemen ouders altijd serieus. We luisteren goed en spelen in op de vragen van ouders.
- Er wordt 1x per jaar een ouderavond georganiseerd met een pedagogisch thema.

#### **C. Werkafspraken m.b.t. inrichting van de binnen- en buitenruimte:**

- Voor de baby's zijn er speciale babyspiegels op babyhoogte geplaatst zodat baby's zichzelf liggend kunnen ontdekken. Er is een afgeschermd grondbox aanwezig.
- Kinderen mogen zelfstandig speelgoed uit de kasten pakken indien ze zin hebben om daarmee te spelen en het komt gelegen met de planning. Ook tijdens het buitenspelen mogen kinderen zelf bepalen wat ze willen spelen. (bijvoorbeeld spelen in de zandbak of fietsen).
- We leren kinderen om te gaan met onveilige situaties. We helpen kinderen bijvoorbeeld bij het afgaan van de glijbaan totdat het kind het zelf kan.

#### **D. Werkafspraken m.b.t. de pedagogische organisatie:**

- T.a.v. het groepsgebeuren en onderlinge relaties ruimen kinderen zelf het speelgoed op als ze klaar zijn met spelen zodat de volgende kinderen die ook met dat speelgoed willen spelen met een compleet en opgeruimd spel kunnen beginnen.
- Uiteraard is ieder kind anders, daarom vinden wij het belangrijk dat kinderen zich ontwikkelen in hun eigen tempo. De groepsleiding stimuleert de zelfstandigheid van kinderen bijvoorbeeld door de kinderen te stimuleren om zichzelf aan- en uit te kleden, zelf de handen te wassen en zelf de boterham te smeren. Alle activiteiten worden afgestemd op het niveau van de kinderen.

### **3. SOCIALE COMPETENTIES**

Elk kind krijgt individuele zorg en aandacht. Toch heeft de groep een belangrijke functie. Sociale vaardigheden zijn bij uitstek te oefenen in situaties waarbij er sprake is van meer personen. Het kennismaken met, het respecteren van anderen en het opkomen voor eigen belang zien wij als toegevoegde waarde van het samenzijn in een groep. Net als het in elkaar leren verplaatsen en het oplossen en voorkomen van conflicten. In de groepen worden deze vaardigheden gestimuleerd door samen te spelen, elkaar helpen, speelgoed samen opruimen en het vieren van feestelijke gebeurtenissen.

#### **A. Werkafspraken m.b.t. team:**

- Om kinderen verantwoordelijkheden te leren nemen en te dragen, leren wij de kinderen dat er

regels zijn en dat regels nageleefd moeten worden. Dit doen wij bijvoorbeeld door de oudere kinderen uit te leggen dat rennen in de groep consequenties kan hebben voor de kleintjes die op de grond spelen. Maar ook dat we de handen wassen voor het eten.

- De oudere kinderen worden betrokken in het „zorgen voor de jongere kinderen” bij bijvoorbeeld aan- en uitkleden, speen aangeven enz.
- Wij laten de kinderen samen knutselen, we beschikken over speelmateriaal waar alle kinderen tegelijkertijd mee kunnen spelen.
- Sociale vaardigheden worden op een natuurlijke en respectvolle manier door de pedagogisch medewerkers aan de kinderen geleerd. De medewerkers vervullen hierin een voorbeeldrol. Bijvoorbeeld tijdens het eten: “Mag ik de pot appelstroop alsjeblieft?” of tijdens knutselen: “Mag ik nu de plaksel?”.
- Kinderen krijgen gepaste verantwoordelijkheden. Zij weten bijvoorbeeld dat zij eerst iets moeten opruimen voordat zij aan tafel gaan om te eten.

#### **B. Werkafspraken m.b.t. ouders:**

- Wij informeren ouders middels de website en het digitale heen-en-weer-schriftje. Op deze manier laten wij de ouders zien wat er op de kinderopvang gebeurt.
- Voor ouders proberen wij een partner in het zorgen te zijn. Dit doen wij door ouders te informeren/adviseren over bijvoorbeeld opvoedondersteuning of zorgnetwerk.
- Tijdens feesten/ouderavonden zoeken wij altijd de samenwerking met ouders bijvoorbeeld door het verzorgen van hapjes, het vieren van feesten en verjaardagen.
- Wij vragen ouders hun medewerking bij de totstandkoming van de familiemuur door het inleveren van foto's.

#### **C. Werkafspraken m.b.t. de inrichting van de binnen- en buitenruimte:**

- Samen spelen is een belangrijk instrument om het respect voor elkaar te krijgen.
- We richten per thema een passende themahoek in.
- Voor elke leeftijdscategorie en ontwikkelingsfase is passend speelgoed aanwezig.

#### **D. Werkafspraken m.b.t. de pedagogische organisatie:**

- Wij leren de kinderen dat ieder speelmateriaal eigen regels heeft. Zo leren zij dat kleien aan tafel gebeurt, dat puzzels altijd compleet opgeborgen moeten worden, dat de doppen op de stiften gedaan moeten worden enz.
- Door gezelschapsspelletjes met de kinderen te doen, leren wij ze dat ieder spel eigen regels heeft.
- Wij respecteren eventueel andere feestdagen dan alleen de Nederlandse feestdagen.
- Door bijvoorbeeld samen muziek te maken, samen te zingen en voor te lezen stimuleren wij het samen spelen in de groep. Op een natuurlijke manier trekken kinderen zich dan aan elkaar op.

## **4. WAARDEN & NORMEN**

De hedendaagse maatschappij kent een groot aantal mensen met verschillende culturele achtergronden. Belangrijker nog dan de verschillen, willen wij uitstralen dat alle kinderen evenveel waard zijn. Elk kind met zijn unieke eigenheid. Daarnaast is er aandacht voor culturele diversiteit. Wij staan open voor kennis van allerlei culturele gebruiken en gewoontes. Een voorbeeld hiervan is de aandacht voor en het vieren van allerlei soorten feesten en muziek. De pedagogisch medewerkers hebben hierin tevens een voorbeeldfunctie naar ouders. De gelijkwaardigheid blijkt uit de manier waarop de medewerkers met alle ouders omgaan. De samenwerking met ouders is naast gelijkwaardigheid gebaseerd op respect en betrouwbaarheid. Ook hier is aandacht voor de sociale vaardigheden en manier van omgaan van

de kinderen naar anderen toe.

#### **A. Werkafspraken m.b.t. team:**

- Wij brengen kinderen o.a. respect bij door zelf een voorbeeld te zijn voor de kinderen. De pedagogisch medewerkers gaan respectvol met elkaar, met de kinderen en met de ouders om. Daarbij is respectvolle communicatie essentieel. Dat betekent bijvoorbeeld dat je elkaar laat uitspreken. Belangrijk is dat de pedagogisch medewerker veel uitlegt en/of bespreekbaar maakt naar de kinderen toe. Ook het verwoorden van je handelen bij baby's is belangrijk.
- Pedagogisch medewerkers benoemen tijdens kringgesprekken de verschillen tussen kinderen en maakt ze daardoor bespreekbaar. Bijvoorbeeld: "Jij bent blond, jij bent bruin, jij hebt rood haar enz.". Zo leren kinderen dat ieder kind wel iets specifiek heeft. Ook zijn er boekjes op de locatie aanwezig over dit onderwerp.
- Een belangrijk element om kinderen respect aan te leren is om kinderen altijd serieus te nemen in wat ze zeggen. Bij baby's verwoorden de medewerkers hun gedrag of emotie.
- Het team medewerkers heeft ten aanzien van normen en waarden basis omgangsregels afgesproken, zoals op je beurt wachten en vragen om speelgoed als een ander het heeft. De medewerkers leren de kinderen op welke manier ze dat kunnen uitvoeren.

#### **B. Werkafspraken m.b.t. ouders:**

- Wij respecteren andere eetgewoonten. Indien een kind allergisch is voor een bepaald product, legt de pedagogisch medewerker aan de andere kinderen uit hoe dat komt en wat het inhoudt. Indien een kind bijvoorbeeld vanuit geloofsovertuigingen geen varkensvlees kan eten, wordt dat op dezelfde manier aan de andere kinderen uitgelegd.
- Wij staan open voor de kennis van allerlei culturele gebruiken en gewoontes.
- Wij stimuleren ouders (door aandacht in nieuwsbrieven, ophangen posters) om mee te denken en te adviseren in de oudercommissie.
- Wij communiceren onze huisregels/werkafspraken ook naar alle ouders.

#### **C. Werkafspraken m.b.t. de inrichting van de binnen- en buitenruimte:**

- Respect is veel meer dan het hebben van respect voor elkaar. Wij leren kinderen respect te hebben voor de wereld om ons heen dus ook voor de natuur. Beestjes mogen bijvoorbeeld worden gevangen maar moeten altijd weer losgelaten worden. Afval moet in de daarvoor bestemde bakken worden gegooid. Ook proberen de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk over de natuur te vertellen en uit te leggen. Zij leren de kinderen dat bijvoorbeeld het plukken van blaadjes van de bomen niet goed voor de boom is.
- Bij Kinderopvang De 5 is speelmateriaal uit andere landen aanwezig. In de poppenhoeken vinden de kinderen naast blanke poppen, ook Aziatische of Afrikaanse poppen waar ze mee kunnen spelen.
- Wij vragen de kinderen respectvol om te gaan met het speelmateriaal. Dat betekent dat er niet gegooid mag worden met speelgoed en dat speelgoed compleet weer opgeruimd moet worden.
- Het buitenterrein is uitdagend ingericht. Spelen met zand en water is een belangrijk onderdeel tijdens het buiten spelen.

#### **D. Werkafspraken m.b.t. de pedagogische organisatie:**

- Wij leren de kinderen respectvol om te gaan met het speelmateriaal. Dat betekent dat er niet gegooid mag worden met speelgoed en dat het compleet weer opgeruimd moet worden.
- De groepsleiding heeft een voorbeeldfunctie in het aanleren van normen en waarden maar wij realiseren ons wel dat normen en waarden voor iedereen verschillend kunnen zijn. Ook een

verschillende culturele achtergrond kunnen andere normen en waarden met zich mee brengen.

- Normen en waarden zijn per persoon verschillend. Ook de verschillende culturen brengen andere normen en waarden met zich mee. Wij hebben een aantal basale normen en waarden die wij gezamenlijk belangrijk vinden (bijvoorbeeld: alleen aardige dingen over elkaar zeggen, antwoord geven als iemand iets vraagt). Deze normen en waarden hebben wij tevens in onze huisregels opgenomen.
- De groepsleiding groet de kinderen bij binnenkomst en bij het naar huis gaan. Zij geven daarbij voorbeeld hoe je met elkaar om kan gaan.